

महाराष्ट्र राज्य पोलीस दलासाठी
प्रशिक्षण धोरण.

महाराष्ट्र शासन
गृह विभाग

शासन परिपत्रक क्रमांक-टिईएक्स-०३०९/प्र.क्र.८०९/पोल-५(अ),
मंत्रालय, मुंबई-४०० ०३२. दिनांक-२३ ऑगस्ट, २०१०.

वाचा:- अपर पोलीस महासंचालक, प्रशिक्षण व खास पथके, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई यांचे
अ. शा. प.क्र. प्रशि/१२/प्रशिक्षण पोलीसी/२००९/४०७१, दिनांक १३ नोव्हेंबर, २००९.

शासन परिपत्रक

राज्यात कायदा आणि सुव्यवस्था राखणे आणि जनतेला जिवीत व वित्त हानीपासून संरक्षण देण्यासाठी राज्यात पोलीस दल कार्यरत आहे. बदलत्या सामाजिक, आर्थिक परिस्थितीत आणि विज्ञान व तंत्रज्ञान यामधील झालेले बदल विचारात घेता या बदलांना सामोरे जाण्यासाठी राज्यातील पोलीस दल कार्यक्षम राखणे आवश्यक आहे. बदलत्या गुन्हेगारीचे स्वरूप, दहशतवादी हल्ले, नक्षलग्रस्त भागातील हल्ले यासारख्या आव्हानांना सक्षमतेने सामोरे जाण्यासाठी पोलीस दल अधिक सतर्क आणि अधिक सक्षम करण्याच्या दृष्टीकोनातून त्यांना मूलभूत आणि सेवांतर्गत प्रशिक्षण देऊन त्यांचे मनोधैर्य वाढविणे आवश्यक आहे. त्यादृष्टीकोनातून राज्याच्या पोलीस दलासाठी प्रशिक्षण धोरण ठरविण्यात येत आहे. सदरचे प्रशिक्षण धोरण सोबतच्या परिशिष्ट-अ नुसार संपूर्ण राज्यासाठी लागू राहील.

२. सेवाप्रवेश नियमानुसार मूलभूत प्रशिक्षण अनिवार्य आहे. त्यामुळे मूलभूत प्रशिक्षणाच्या अभ्यासक्रमात सुधारणा करण्यासाठी शासन एक अभ्यासगट नियुक्त करेल आणि अभ्यासगटाच्या शिफारशी विचारात घेऊन मूलभूत प्रशिक्षणाचा अभ्यासक्रम त्यानुसार ठरविण्यात येईल.

३. या प्रशिक्षण धोरणाचा आढावा दर तीन वर्षांनंतर घेण्यात येईल. सेवांतर्गत प्रशिक्षण धोरणाचा आढावा घेण्यासाठी दर तीन वर्षांनंतर पोलीस महासंचालक, महाराष्ट्र राज्य हे अपर पोलीस महासंचालक, प्रशिक्षण यांच्या अध्यक्षतेखाली समिती नेमतील. सदर समिती आवश्यकतेनुसार बाहेरील विशेषज्ञांची मदत घेईल. या समितीचा अहवाल पोलीस महासंचालकांच्या शिफारशीसह समितीच्या स्थापने पासून शायनास ४५ दिवासात सादर करण्यात येईल. त्यानंतर यावर शासन सुधारीत प्रशिक्षण धोरण निश्चित करेल.

४. राज्यातील पोलीस दलातील अधिकारी/कर्मचारी तसेच लिपिकवर्गीय संवर्गातील अधिकारी/कर्मचारी यांच्यासाठी सदर प्रशिक्षण धोरण लागू राहील.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने,

(सदानंद जाधव)

उप सचिव, महाराष्ट्र शासन, गृह विभाग.

प्रति,

महासंचालक व पोलीस महानिरीक्षक, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई,
अपर पोलीस महासंचालक, प्रशिक्षण व खास पथक, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई,
पोलीस आयुक्त, बृहन्मुंबई.
संचालक, ॲन्टी करप्शन ब्युरो, मुंबई.
अप्पर पोलीस महासंचालक, गुन्हा अन्वेषण विभाग (गुन्हे), पुणे
आयुक्त, राज्य गुप्तवार्ता विभाग, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई.
संचालक, महाराष्ट्र पोलीस अकादमी, नाशिक,
विशेष पोलीस महानिरीक्षक, सर्व परिक्षेत्रे,
विशेष पोलीस महानिरीक्षक, राज्य राखीव पोलीस बल, मुंबई.
सर्व पोलीस अधीक्षक.
सर्व पोलीस आयुक्त, (मुंबई वगळून).
सर्व प्राचार्य, पोलीस प्रशिक्षण केंद्र,
सामान्य प्रशासन विभाग/वित्त विभाग, मंत्रालय, मुंबई,
मा. मंत्री (गृह) यांचे खाजगी सचिव, मंत्रालय, मुंबई,
मा. राज्यमंत्री (गृह) यांचे खाजगी सचिव, मंत्रालय, मुंबई.

(१) प्रशिक्षण

या संज्ञेमध्ये संपूर्ण पोलीस दलासाठी (अ) मूलभूत प्रशिक्षण व (ब) सेवांतर्गत प्रशिक्षणाचा समावेश असेल तसेच कार्यालयीन कर्मचारी/अधिकारीवर्गाच्या सेवांतर्गत प्रशिक्षणाचा समावेश आहे.

(अ) मूलभूत व्यावसायिक प्रशिक्षण (BASIC Professional Training):-

- (i) पोलीस दलात दाखल होणाऱ्या सर्व अधिकारी व कर्मचा-यांसाठी मूलभूत प्रशिक्षण त्या पदाच्या सेवाप्रवेश नियमानुसार अनिवार्य आहे. त्यामुळे मूलभूत प्रशिक्षण व त्यानंतरची पात्रता परीक्षा उत्तीर्ण होणे सेवाप्रवेश नियमानुसार अनिवार्य आहे.
- (ii) पोलीस शिपाई यांचे मूलभूत व्यावसायिक प्रशिक्षण विविध पोलीस केंद्रांमधून घेण्यात येते. पोलीस उप निरीक्षक, पोलीस उपअधीक्षक व अपर पोलीस अधीक्षक यांचे मूलभूत व्यावसायिक प्रशिक्षण महाराष्ट्र पोलीस अकादमी, नाशिक येथे देण्यात येते.
- (iii) कार्यालयीन लिपिकवर्गीय संवर्गातील अधिकारी/कर्मचाऱ्यांचे प्रशिक्षण ते ज्या ठिकाणी कामावर रुजू होतील, तेथील पोलीस घटक कार्यालयामार्फत दिले जाईल. तसेच याबाबत सामान्य प्रशासन विभागाकडून वेळोवेळी ठरविण्यात येणा-या धोरणानुसार फेरबदल करण्यात येतील.
- (iv) मूलभूत व्यावसायिक प्रशिक्षण अपर पोलीस महासंचालक (प्रशिक्षण) यांनी निर्देशित केलेल्या कार्यपद्धती व सूचनांनुसार दिल जाईल.
- (v) मूलभूत व्यावसायिक प्रशिक्षण अभ्यासक्रमाचा आढावा दर तीन वर्षांनी घेतला जाईल व त्यात आवश्यक असल्यास योग्य ते बदल केले जातील. त्यासाठी शासनाकडून अभ्यास गट नेमला जाईल. अभ्यासगटाच्या शिफारशीनुसार पुढील निर्णय घेण्यात येईल.

(ब) सेवांतर्गत प्रशिक्षण (IN - SERVICE Training)

- (i) सेवांतर्गत प्रशिक्षणात खास करून पोलीसांच्या व्यावसायिक अंतर्भागातील विषय (Core Professional subjects) तसेच पोलीस सामाजिक बदलाचे प्रतिनिधी (Agents of Change) होण्यासाठी सहाय्यभूत ठरतील असे सर्वसाधारण विषय असतील.
- (ii) व्यावसायिक प्रशिक्षणाचा हेतू पोलीस दलातील सर्व पातळीवरील कर्मचाऱ्यांच्या कामातील कुशलता वाढविणे असा असून इतर गोष्टींबरोबर गुन्हे तपासाच्या विशिष्ट कला, गुन्हे प्रतिबंधक व्यूहरचना, शहरी व जंगल युध्दानिती, आर्थिक व सामाजिक गुन्ह्यांचा तपास, शस्त्रसामुग्री, संगणकाचा वापर इत्यादी बाबींचा या प्रशिक्षणात समावेश असेल.

(iii) (अ) सर्वसाधारण प्रशिक्षणामुळे पोलीस दलातील सर्व अधिकारी व कर्मचारी भावतालच्या सामाजिक समस्या जाणून घेऊन सामाजिक बदलांचे प्रतिनिधी होतील, वातावरण व ध्वनी प्रदुषण याबाबत संवेदनक्षम राहतील, आर्थिक व सामाजिकदृष्ट्या दुर्बल घटक तसेच महिला व मुले यांचेबाबत सकारात्मक अभिवृत्ती आचरतील, तसेच व्यक्तिगत संबंध व संभाषण कौशल्याद्वारे पोलीस - जनता सुसंवाद वृद्धिंगत करण्यास मदत करतील. वरिष्ठ अधिकारी/कर्मचारी कनिष्ठांबरोबर सौजन्याने वागतील.

(ब) वर नमूद विषयांच्या संबंधित कायद्यांचा सर्वसाधारण प्रशिक्षणात समावेश असेल.

२. सेवाअंतर्गत प्रशिक्षणाचे आयोजन करणे (Conducting In-service Training)

(अ) पोलीस शिपाई ते स.पो.उप निरीक्षक यांचेसाठी :- वरील वेळापत्रकानुसार घटक पातळीवर प्रशिक्षण आयोजित केले जाईल. जरूरीनुसार परिक्षेत्र पातळीवर काही विशेष प्रशिक्षण आयोजित केले जाईल.

(ब) पोलीस उप निरीक्षक व त्यांचेवरील दर्जाचे अधिकारी यांचेसाठी :- परिक्षेत्र/आयुक्तालय पातळीवर प्रशिक्षण आयोजित केले जाईल. यासाठी महानाष्ट्रातील विविध शासकीय/निमशासकीय तसेच अशासकीय संस्था/प्रशिक्षण केंद्रे तसेच देशभरातील विविध ४० ते ५० प्रशिक्षण संस्थांची मदत घेतली जाईल. त्यामध्ये यशदा, टाटा समाजविज्ञान संस्था, महाराष्ट्र राज्य मानसिक आरोग्य संस्था, पुणे यासारख्या संस्थांचेही मार्गदर्शन घेण्यात येईल. अशा संस्थांची यादी अपर पोलीस महासंचालक, प्रशिक्षण व खास पथके हे वर्षाच्या सुरुवातीला वेळापत्रक निश्चित करताना ठरवतील.

(क) विशिष्ट विषय व कोर्सेस नुसार प्रशिक्षण संस्थांची निवड अपर पोलीस महासंचालक (प्रशिक्षण) यांचे अध्यक्षतेखालील समिती ठरवील.

३. अभिव्यक्ते व संसाधक व्यक्ती (Faculty & Resource persons)

(अ) नियमत: ३० टक्क्यापेक्षा अधिक अभिव्यक्ते पोलीस खात्यामधील नसावेत. यापैकी बहुतांशी बाहेरील उदा. विशेष सरकारी आस्थापना/राष्ट्रीय अकादमी मधील असावेत.

(ब) बाहेरील अभिव्यक्ते व संसाधक व्यक्तीचे मानधन स्पर्धात्मक व सर्वोत्तमाशी समकक्ष (Competitive & on par with the best) असावे. त्यांची वर्गवारी अ/ब/क अशी ठरवावी (वर्गवारी व मानधनाचे विवरण अपर पोलीस महासंचालक (प्रशिक्षण) यांनी तयार करावे.

(क) मानधनाचे दर शासन निर्णय क्रमांक-टिईएक्स-०३०८/प्र.क्र.३४९/पोल-५(अ), दिनांक १० डिसेंबर, २०१० नुसार असतील. यापेक्षा अधिक दर असल्यास शासनाच्या पूर्वमान्यतेशिवाय असे प्रशिक्षण सुरु करण्यात येऊ नये.

४. सेवाअंतर्गत प्रशिक्षणाचे आयोजन अनिवार्य (Mandatory to conduct in-service training):-

(अ) सेवाअंतर्गत प्रशिक्षण अनिवार्य असून अपर पोलीस महासंचालक (प्रशिक्षण) यांनी जारी केलेल्या अभ्यासक्रम / कोर्सनुसार सदर प्रशिक्षण आयोजित करण्याची जबाबदारी घटक प्रमुख व परिक्षेत्रीय प्रमुख यांची आहे.

(ब) सदर (प्रशिक्षण) आयोजित करण्यासाठी घटक प्रमुख / परिक्षेत्रीय प्रमुख हे स्थानिक संसाधने (विद्यापीठे / शैक्षणिक संस्था / शासकीय / अशासकीय आस्थापना इत्यादी) यांची मदत घेतील.

(क) घटक प्रमुख व परिक्षेत्रीय प्रमुख या प्रशिक्षणावर जातीने लक्ष ठेवावे आणि प्रत्येक प्रशिक्षण सत्रातील विषय व संसाधनाबाबत अपर पोलीस महासंचालक (प्रशिक्षण) यांना नियमितपणे अहवाल (Feed back) सादर करावा.

(ड) प्रत्येक परिक्षेत्र व आयुक्तालयामार्फत एक पोलीस उपअधिक्षक / सहाय्यक पोलीस आयुक्त यांची प्रशिक्षण समन्वयक (Training Coordinator) म्हणून नेमणूक करावी.

५. प्रशिक्षण विषय व पाठ्यक्रम (Training content and syllabus)

(अ) अपर पोलीस महासंचालक (प्रशिक्षण) यांच्या अध्यक्षतेखाली गठीत पॅनलने विविध प्रशिक्षण विषय व पाठ्यक्रमांची निश्चिती करावी.

(ब) शक्यतो सर्व पोलीस प्रशिक्षण केंद्रे व महाविद्यालये यांमधील प्रशिक्षण / पाठ्यक्रम एकसमान (Standardisation) राहिल.

(क) प्रशिक्षण विषय व अभ्यासक्रम याबाबतचा आढावा नियतकालिक (Periodically) परंतु नियमितपणे घेतला जावा. जेणेकरून त्यात पोलीस खात्याच्या कामकाजातील आवश्यक बदल/ सुधार/ गरजांचा विचार केला जाईल.

६. प्रशिक्षण दिशानिर्देश (Taining Guidelines)

(अ) पोलीस खात्यातील सर्व अधिकारी अंमलदार तसेच कार्यालयीन कर्मचा-यांसाठी त्या-त्या पदांच्या सेवाप्रवेश नियमानुसार मूलभूत प्रशिक्षण अनिवार्य आहे. तसेच सेवाअंतर्गत प्रशिक्षण हाही प्रशिक्षणाचा भाग समजण्यात येईल. लिपिकवर्गीय सवंगांसाठी सामान्य प्रशासन विभागाने प्रशिक्षण धोरणही लागू राहिल.

(ब) परंतु जे येत्या दोन वर्षात सेवानिवृत्त होणार असतील अशा कर्मचाऱ्यांना सेवाअंतर्गत प्रशिक्षण लागू राहणार नाही.

(क) प्रत्येक पोलीस शिपाई ते सहाय्यक पोलीस निरीक्षक दर तीन वर्षांच्या कालावधीत किमान दोन आठवड्यांचे सेवाअंतर्गत प्रशिक्षण घेतील.

(ड) पोलीस उपनिरीक्षक व त्यावरील दर्जाचे अधिकारी दर दोन वर्षांच्या कालावधीत किमान दोन आठवड्यांचे सेवाअंतर्गत प्रशिक्षण घेतील .

७. प्रशिक्षण नामनिर्देशन (Training Nomination)

(अ) सर्व प्रशिक्षण कोर्सेसकरीता नामनिर्देशन अनिवार्य, पद्धतशीर, पारदर्शक, जरूरीनुसार व विशिष्ट कालावधीत करावे.

(ब) काही विशेष प्रशिक्षण घेण्याबाबतची विनंती, गुणवत्ता व योग्यतेनुसार विचारात घ्यावी.

(क) प्रशिक्षण कोर्सेस संबंधी माहिती (www.mahapolice.gov.in) या महाराष्ट्र पोलीस संकेतस्थळावर ठेवावी.

(ड) प्रशिक्षण प्रक्रिया विहित कालमर्यादेत सुरु करून पूर्ण केली जाईल. यासाठी अपर पोलीस महासंचालक(प्रशिक्षण) यांनी प्रयोजक / प्रशिक्षण संस्था यांचे समन्वयानुसार वार्षिक प्रशिक्षण कॅलेंडर (Annual Training Calender) तयार करावी.

(इ) प्रशिक्षणासाठी नामनिर्देशन / निवड केल्याबाबतचे अंतिम आदेश हे कार्यमुक्तता आदेश (Relieving order) म्हणून समजावेत. सदर आदेश घटक / विभाग प्रमुख प्रत्यादेशीत (Overridden) करू शकणार नाहीत. (आपत्कालीन परिस्थितीत पोलीस महासंचालक यांचे पूर्व लेखी आदेशाखेरीज)

८. प्रशिक्षण व अभिलेख व(Traing Records & Disincentives):-

(अ) अपर पोलीस महासंचालक (प्रशिक्षण) यांनी विहित केलेल्या नमुन्यात व रजिस्टरमध्ये राज्य पोलीस प्रशिक्षण शाखा व सर्व घटक प्रमुख कार्यालये दिलेल्या प्रशिक्षणाबाबत नोंदी ठेवतील.

(ब) तसेच प्रत्येक पोलीस अधिकारी व कर्मचार्यांनी घेतलेल्या सर्व प्रशिक्षण कोर्सेसबाबत माहिती विहित नमुन्यात दरवर्षी अद्यावत करून तसे प्रमाणपत्र घटक प्रमुखास सादर करतील.

(क) सर्व घटक/राज्य प्रशिक्षण शाखा यांनी प्रशिक्षणाबाबत अभिलेख संगणकीकृत करून सीडीवर व संगणकावर जतन करणे अनिवार्य (Mandatory) आहे.

(ड) जर एखादा अधिकारी/कर्मचारी प्रशिक्षण जाणूनबुजून व हेतूरसर टाळत असेल/गैरहजर राहत असेल तर त्याचे नाव पोलीस महासंचालक सन्मानचिन्ह, पोलीस पदक, परदेशातील प्रशिक्षणे, परिसंवाद, आगाऊ वेतनवाढ इत्यादीपासून डावलले जाईल.

(इ) तसेच जर एखादा अधिकारी/अंमलदार सलग दोनवेळा प्रशिक्षण टाळण्यासाठी गैरहजर राहिला तर त्याला पदोन्नती देण्यात येणार नाही.

(फ) घटक प्रमुख/प्रभारी अधिकारी यांनी नामनिर्देशित केलेले अधिकारी/कर्मचार्यांना प्रशिक्षणास विहित वेळेत सोडले नाही अथवा विचारणा केल्यावर विहित मुदतीत नामनिर्देशन केले नाही तर संबंधित घटक प्रमुख/प्रभारी अधिकारी यांचेवर शिस्तभंगाची कारवाई सुरु करण्यात येईल.

(ग) प्रशिक्षण/कोर्सेस बाबतची नोंद सर्व संबंधितांच्या अभिलेख/सेवापुस्तकात केली जाईल.

९. इतर प्रशिक्षण कोर्सेस व अतिउच्च प्रशिक्षण (Other Training courses/Niche training)

(अ) काही विशिष्ट नेमणूकीवर हजर होण्याआधी तेथील कामकाजाबाबत २ ते ३ दिवसांचे ओळख प्रशिक्षण देणे अनिवार्य राहील. जर काही कारणास्तव नेमणूकीवर हजर होण्याआधी प्रशिक्षण घेतले गेले नाही तर नेमणूक झाल्यानंतर जास्तीत जास्त ३० दिवसांचे आत संबंधित प्रशिक्षण/जागरूकता (Awareness) कार्यक्रम आयोजित करावा.

काही ठिकाणी बदली करण्याअगोदर नेमलेल्या अधिकाऱ्याला नवीन ठिकाणच्या कामाबाबत जुरी व आवश्यक कार्यानुभव/महिती मिळावी यासाठी काही वर्षे नियोजित बदल्यांची ठिकाणे (Postings) निवडली जातील. अशा नेमणूका/बदल्यांची निवड पोलीस महासंचालक यांचे अध्यक्षतेखाली पॅनलद्वारे करावी.

(ब) सद्याच्या विशेषतज्ञता (Specialisation) चे युगात पोलीस कामकाजाच्या दृष्टीने आवश्यक व महत्वाचे विशेष अभ्यासक्रम करण्याकरिता अधिका-यांना प्रोत्साहित केले जाईल.

(क) असे विशेष अभ्यासक्रम करण्याची परवानगी देण्यापूर्वी अपर पोलीस महासंचालक (प्रशिक्षण) अभ्यासक्रमाचा विषय/आशय व सदर अभ्यासक्रमासाठी प्रायोजकांनी दिलेल्या शिफारसीबाबत पडताळणी करतील.

(ड) ऑन लाईन सर्टिफिकेशन कोर्सकरिता देखील उपरोक्त "ब" आणि "क" प्रमाणे कारवाई करावी (असे कोर्स करणा-या व्यक्तीने उत्कृष्ट/ऑनर्स मिळविले तर त्याला परतावा मिळतो.) राज्य प्रशिक्षण शाखा अशा ऑनलाईन कोर्सेसचे विषय निवडतील.

(इ) (१) दैनंदिन व व्यावसायिक महत्वाच्या घटनांबाबत अधिकारी/कर्मचारी यांचेमध्ये जागरूकता (Awareness) व संवेदनक्षमता (Sensitisation) निर्माण होण्यासाठी घटकप्रमुख स्थानिक पातळीवर किंवा बाहेरून व्याख्यात बोलावून नियमितपणे राज्य/परिक्षेत्र/घटक स्तरावर व्याख्याने/परिसंवाद आयोजित करतील.

(२) अशी व्याख्याने/परिसंवादांना उपस्थित अधिकाऱ्यांनी त्यांचे मुख्यालयास/पोलीस ठाण्यास परतल्यावर हाताखालील कर्मचाऱ्यांना त्याबाबत महिती दिल्यास अशी व्याख्याने/परिसंवादाचा परिणाम अनेक पटीन वाढेल.

(३) राज्य प्रशिक्षण शाखेने अशी व्याख्याने/परिसंवादांचे विषय निश्चित करावीत.

(फ) (१) प्रशिक्षकांना प्रशिक्षण देणारे (Training of Trainers) अभ्यासक्रमांचे आयोजन अपर पोलीस महासंचालक (प्रशिक्षण) यांनी करावे.

(२) प्रशिक्षण शाखेने आवश्यकतेनुसार अभ्यासक्रम/विषय ठरवावेत.

१०. अध्ययन रजा : पोलीस दलाशी निगडीत अभ्यास/पाठ्यक्रम अथवा एखादे प्रशिक्षण पूर्ण करण्यासाठी पोलीस दलातील अधिकारी/कर्मचारी यांना अध्ययन रजा घेण्याबाबत प्रोत्साहित केले जाईल. अशा रजेबाबत निर्णय घेताना महाराष्ट्र नागरी सेवा (रजा) नियम १९८१ च्या प्रकरण सात मधील तरतुदीच्या अधिन राहून असेल.

११. प्रशिक्षण आवश्यकता पृथःकरण (Training need Analysis) :-

(अ) अपर पोलीस महासंचालक (प्रशिक्षण) हे नियमितपणे संपूर्ण पोलीस खात्यातील प्रशिक्षण गरजांबाबत पृथःकरण (Analysis) करतील.

(ब) या अभ्यासाकरिता अंतर्गत स्रोत (resources) तसेच बाह्य संस्था/विशेषज्ञ यांची मदत घ्यावी.

(क) हा अभ्यास दरवर्षी व काटेकोरपणे करणे अनिवार्य राहिल.

१२. प्रशिक्षणाकरिता मूलभूत सोयीसुविधा (Training Infrastructure) :-

(अ) सध्या उपलब्ध मूलभूत प्रशिक्षण सोयीसुविधांचा स्तर वाढविण्यात (Upgrade) यावा. हे महत्वाचे काम अपर पोलीस महासंचालक (प्रशिक्षण) विहित कालावधीत पूर्ण करतील. यात पोलीस प्रशिक्षण महाविद्यालयाचे (राज्य राखीव पोलीस बल प्रशिक्षण केंद्रासहीत) आणि महाराष्ट्र पोलीस अकादमी अंतर्भूत आहेत.

(ब) पोलीस प्रशिक्षण विद्यालये व महाराष्ट्र पोलीस अकादमी येथील भरती प्रशिक्षणासाठी आवश्यक असलेल्या नवीन/वाढीव/अतिरिक्त मूलभूत सोयीसुविधा करिता नव्याने प्रस्ताव तयार करून दरवर्षी सादर केले जातील.

(क) (१) तसेच घटक स्तरावरील प्रशिक्षण सुविधा तात्काळ विकसित करण्याची गरज आहे.

(२) यासाठी सेवांतर्गत प्रशिक्षण सुविधांची पाहणी करून वर नमूद परिच्छेद ११(ब) नुसार कार्यवाही करणे जरूरी आहे.

(३) या कामात शक्य तितके प्रमाणिकरण (Standardization) केल्यास त्यानुसार निधी वाटप करता येईल.

(४) परिक्षेत्रीय विशेष पोलीस महानिरीक्षक यांचे कार्यालयास अशा छोट्या सुविधा निर्माण करता येतील.

(ड) (१) अपर पोलीस महासंचालक (प्रशिक्षण) यांनी तज्ज्ञांशी विचारविनिमय करून पोलीस प्रशिक्षण महाविद्यालये व केंद्रासाठी दर्जा मानके (Quality benchmarks) ठरवावीत.

(२) सध्याच्या प्रशिक्षण केंद्रांपैकी एक किंवा जास्त केंद्रे अत्युत्तम केंद्रस्थाने (Centres of Excellence) म्हणून विकसित करता येतील व जेणेकरून या केंद्रांसाठी वाढीव

सोयीसुविधा मंजूर होतील. याबाबत अपर पोलीस महासंचालक (प्रशिक्षण) कार्यवाही करतील.

१३. प्रशिक्षण अर्थसंकल्प (Training Budget):-

(अ) अपर पोलीस महासंचालक (प्रशिक्षण) मूलभूत व सेवाअंतर्गत प्रशिक्षणासाठी योजनाबद्ध रितीने व प्राधान्याने (Plan, work out and priorities) स्वतंत्र प्रस्ताव तयार करतील. तसेच प्रशिक्षणावरील परिव्यय (Workout Cost) नक्की करून प्रशिक्षण अर्थसंकल्पात निधीची मागणी करतील.

(ब) वरीलप्रमाणेच प्रशिक्षण सोयीसुविधांसाठी निधीकरिता कार्यवाही केली जाईल.

(क) नमूद अर्थसंकल्प मागणीमध्ये तज्ज्ञ/संसाधन व्यक्तींचे मानधन, प्रशिक्षण साधनसामुग्री/कोर्ससाठी लागणारे वर खर्च (Incidental expenses) त्याचप्रमाणे बाहेरील संस्थांची कोर्स फी भरण्याकरिता निधी यांचा समावेश असेल.

(ड) बाहेरील संस्थेमध्ये प्रशिक्षणासाठी निवड झाल्यास त्यासंबंधीची निर्णय घेताना सामान्य प्रशासन विभाग व वित्त विभागाने विहित केलेले नियम व कार्यपद्धती लागू राहिल.

(इ) वर्षाच्या सुरुवातीला (जानेवारीमध्ये) प्रशिक्षण कार्यक्रम निश्चित करून त्यासाठी आवश्यक ती तरतूद अर्थसंकल्पात करून घ्यावी व या तरतुदीमधून खर्च भागविणे आवश्यक राहिल. खर्चास मंजूरी देताना त्यासाठीचे वित्तीय निमयानुसार मंजूरी द्यावी.

(ई) (१) राज्य पोलीस प्रशिक्षण महाविद्यालये व महाराष्ट्र पोलीस आकदमी तसेच राज्यातील विविध पोलीस घटकामधील प्रशिक्षण साधनसामुग्रीची वस्तु सुची (Stock Inventory) राज्य पोलीस पोलीस प्रशिक्षण शाखा तयार करील.

(२) तदनंतर थोड्याच मुदतीत सदर साधनसामुग्री संपूर्ण राज्यासाठी प्रशिक्षण साधनसामुग्री प्रमाणिकृत करण्याचे काम पूर्ण करावे.

(फ) असे प्रशिक्षण शासकीय इमारतीमध्ये/जागांमध्ये द्यावे.

१४. प्रशिक्षण मुल्यांकन (Training Evaluation):-

(अ) सर्व प्रशिक्षणांचे मुल्यांकन केले जाईल. प्रशिक्षणाच्या सर्व गतीविधी व गुणवत्तेचा आलेख विविध स्तरावर तसेच राज्य पोलीस प्रशिक्षण शाखेमार्फत नियमितपणे तपासला जाईल.

(ब) प्रशिक्षणांचे मुल्यांकन तीन स्तरावर केले जाईल.

(१) प्रशिक्षणार्थी (Pre Training) :- प्रशिक्षणाचे विषय व प्रशिक्षणार्थीची आकलनशक्ती/विषयांचे ज्ञान.

(२) प्रशिक्षणानंतर (Post Training) :- प्रशिक्षणार्थीनी प्राप्त केलेला गुणवत्तेचा स्तर.

(३) प्रभावाचे मूल्यांकन (Impact evaluation) :- त्यास करून विशेष प्रशिक्षणानंतर कर्मचा-यांच्या कार्यक्षमतेवर दिसून आलेला प्रभाव (आणि ताकीकदृष्ट्या खात्यास मिळालेले योगदान)

१५. प्रशिक्षण केंद्रावरील नेमणूका- प्रोत्साहनपर सवलती:-

सेवांतर्गत प्रशिक्षण पूर्ण केलेल्या उमेदवारांना प्रमाणपत्र देण्यात यावे.
